

کارتیکرنا پیکهاتا گرییا بهرکاری لسه دروستکرنا رستا بکهرنه دیار

سانیا جبار عبوزید

پشکا زمانی کوردی، فاکولتیا زانستین مرقایه تی، زانکویا زاخۆ، هه ریم کوردستانی - عیراق.

وهرگرتن: 2019/05 په سه ندرکن: 2019/09 به لافکرن: 2019/09 <https://doi.org/10.26436/hjuoz.2019.7.3.512>

پۆخته:

ئە فە کۆلینە هه ولده ت شروقه کرن و لیکدانه کا نوی بده ته دروستکرنا رستا بکهرنه دیار د زمانی کوردیدا، کو ته نها هه بوونا کاری تپهر و بهرکاری بۆ دروستکرنا ئە فان جورین رستان گرنه نینه، به لکو پیکهاتین (گرییان) کو ئە رکی بهرکاری دبین، ئە وان ژێ گرنییا خوه هه نه و ب شیوه یه کی راسته وخۆ کارتیکرنا ئە وان پیکهاتین لسه پرۆسا دروستکرنا رستا بکهرنه دیار خۆ یادیت، چونکی هه ده ک پیکهاتین گری چ سه ره یان ته واوکه ری گری بن، دبته ریگر بۆ دروستکرنا رستا بکهرنه دیار به ستنی (Binding Theory) سی بنه مایان (A,B,C) دیارده کت و لگور ئە وان بنه مایان سی جورین گرییان نافی (ئە نافۆر، جهنا ف، ده بریینن ئە ماژه یی) د زمانیدا دیارکرینه، ئە هه ره سی جوری گرییان نافی د فی فە کۆلینیدا وه کو بهرکار د رستین بکهردیاردا بکارهاتینه، ده می رستین بکهرنه دیار ژ ئە وان رستین بکهردیار وه کو نمونه بکارهاتین، دیاربوو کوهه مو رستین بکهردیار نابنه رستین بکهرنه دیار، ئە گه ری فی چه ندی بۆ جورین گرییان فە دگه رت.

په یقیین سه ره کی: تیورا به ستنی، بهرکار، بکهرنه دیار، ئە نافۆر، کاتیگورییا ده سته لاتدار.

لیستا کورتکری و هیمایان

سینتاکسی ب خوه فە دگرت، هه روه ها بۆ لایه نی پراکتیکی رستین ساده یین کرمانجییا سه ری - گۆفاره به هدییه - بکارهاتینه.

2.1. ریبازا فە کۆلینیی:

ئە فە فە کۆلینیه لدویف ریبازا تیورا ده سته لات و به ستنی هاتیه ئە نه جمان، ب تاییه تی تیورا به ستنی، چونکی ئە فی تیوری رافه کرن و بنه ما و تیگه هین گونجایی بۆ بده سته هینانا ئارمانج و دیارکرنا گریمانن ئە فی فە کۆلینیی هه نه. بۆ شروقه کرنه رستان ب ریکا دارئاسایی ئە لفبایا فۆنه تیکییا جیهانی بکارهاتیه.

3.1. ئارمانجا فە کۆلینیی:

ئارمانجا فە کۆلینیی خویاکرنا ئە وی په یوه ندیییه، کو دنا فبه را بهرکاری و رستا بکهرنه دیاردا هه یه، چونکی بهرکار وه کو کاری تپهر ئیک ژ ئە وان پیکهاتینه، کو رۆله کی سه ره کی د دروستکرنا رستا بکهرنه دیار ژ رستا بکهردیاردا دبیت، له ورا جوری پیکهاتین گرییا نافییا کو رۆلی بهرکاری دبیت، بۆ دروستکرنا رستا بکهرنه دیار گرنه گه.

4.1. ئە گه ری هه لپژاردنا فە کۆلینیی:

ئە گه ری هه لپژاردنی ئە وه، کو ئە فە بابه ته د زمانی کوردیدا نه هاتیه به سکر، هه رچه نده هه م نامین ئە کادیمی و په رتووک لسه بابه تی

EPP	بنه مایی پروژه سازدانا به رفه هکری
T	تاف
Agr	که س (ریککه قتن)
I	سه ره یی گرییا تاف و که سی
t	شوپنپی
V	کار
IP	گرییا تاف و که سی
VP	گرییا کاری
NP	گرییا نافی
i,j	هه قنیشانکرن
*	نه ریزمانی

1. پيشه کی

1.1. نافیونیشان و سنوری فە کۆلینیی:

ئە فە فە کۆلینیه ب نافی (کارتیکرنا پیکهاتا گرییا بهرکاری لسه دروستکرنا رستا بکهرنه دیار) یه، سنوری فە کۆلینیی ئاستی

بهركارى، هم لسهر بابتهى بكهرنه ديارى هه نه، به لى كارتىكرنا پىكهاتا بهركارى ب دروستكرنا رستا بكهرنه ديارفه ژلايى جورى پىكهاتين گرييا نافييا كو ئركى بهركارى دببنت، نه هاتيبه بهسكرن، له ورا نه هه بابته بابته كى نوويه و بو شه كولينى هاته ههلبژاردن.

5.1. گريمانا فهكولينى:

گريمانا هه فى فهكولينى نه وه:

- 1- ئه رى ژ هه موو رستين بكهرديار، رستين بكهرنه دياردهينه دروستكرنى؟ بوچى؟
- 2- ئه رى تهنه هه بوونا بهركارى راسته وخو بو دروستكرنا رستا بكهرنه ديار گرنگه؟
- ئه رى چاوانيا پىكهاتا گرييا كو ئركى بهركارى دببنت، كارتىكرنا خوه لسهر دروستكرنا رستا بكهرنه دياردا هه هيه؟
- 3- پىكهاتا كىژ جورى گرى هاريكار و ريخوشكهره و پىكهاتا كىژجورى گرى به ربهست و ريگره بو دروستكرنا رستا بكهرنه ديار؟ بوچى؟

6.1. پشكين فهكولينى:

ئه هه فهكولينه لسهر دوو بهندان هاتيبه پارقه كرن:

بهندى ئىكى بهحسا تيورا بهسنى و بنه ما و تيگه هين نه وى و جورين گريين نه فى تيورى ئامازه پىكرين، هاتيه كرن. د بهندى دوويدا كارتىكرنا پىكهاتا گرييا بهركارى لسهر دروستكرنا رستا بكهرنه ديار هاتيبه دياركرن، له ورا نه هه بنده لسهر مژارين بهركارى و پىكهاتا گرييا نافييا بهركارى و په يوه ندييا پىكهاتا هه فى گرى ب كاتيگورييا دهسته لاتدارفه و رستا بكهرنه دياردا هاتيبه دابهسكرن.

2. تيورا بهسنى

تيورا بهسنى ئيك ژ لقين گرنگين تيورا دهسته لات و بهسنديه، تاييه ته ب روئانا رستيقه و نه هه تيوره گرنگى دده ته لايه نى هه فنيشانى و نه و مارجين كو هه فى هه فنيشانى د ناقبه را گريين نافيين د رستيدا دهرده كن(Chomsky1986a:166-184)، كه واته په يوه ندييا بهسنى دناقبه را گريين نافييا ب ريكا ئامازه كرنى خو يادكته (Trask1993:30) و نه هه تيوره سى جورين گريين نافيين ئارگيومينتى⁽¹⁾ دياردكته:

1- نه نافور

2- جهناف

3- دهربرينين ئامازه بى

ئه هه هه رسى جورين گريين نافي لگوره ي ئه فان بنه مايان دهينه شروقه كرن: بنه ماى A: نه نافور ب كاتيگورييا دهسته لاتدارا خوه فه گرديايه .

بنه ماى B: جهناف دناف كاتيگورييا دهسته لاتدارا خوه ئازاده .
بنه ماى C : دهربرينين ئامازه بى هه رده م
ئازادن(Chomsky1995:96).

لدويش ئه فان هه ر سى بنه مايان سى جورين گريين نافي د زمانى كورديدا دهينه دياركرن:

1.2. گرييا نافييا نه نافورى:

د تيورا دهسته لات و بهسنيدا دقيت نه نافور⁽²⁾ بو جوره كى گرييا نافي فهگرت و ئامازه به كا سه ربخوه نينه، بهلكو بو هنده ك پىكهاتين پىكهاتادى (بو فهگه ر) د رستيدا فه دگرت (عبدالجبار مسته فا مه عرف 2009: 20) د زمانى كورديدا جهنافى خو ه ي(Reflexive) و جهنافى هه فى (Reciprocal) هه ر دوو دبته نه نافور، هه ر دوويان تا راده به كا زور هه مان تاييه تمه ندى و سيما و سه ره دهر بريا ري زمانى هه يه، جهنافى خو ه ي(خوه) و جهنافى هه فى(ژ هه فدوو، ئىك دوو) پىكده يت، نه نافور گرديايه ب ئيك رستيقه (Cook 1988:56). ده مى نه م بهحسا نه نافورى دكه ين، نه م بهحسا ديارده كا واتايى ژى دكه ين، چونكى نه نافور ب تنى ب ريكا سينتاكسى ناهيته دياركرن و شروقه كرن، به لى لايه نى واتايى ژى ملبملى سينتاكسيقه يه:

1- قوتابيان خوه ئاماده كر.

2- ئاشنايى و ژيلايى هه فدوو ديت.

د رستين(1،2)يدا (خوه، هه فدوو) گريين نافيين نه نافورينه و ژلايى واتاييه ئامازه به كا سه ربخوه نينه، له ورا پيدفى ب گرييه كا دييا نافي هه نه، دلكو ئامازه يا خوه ژى وه ركرن، نه و گرييه ژى دبته بو فهگه ري ن نه نافوران وه كو هه ر دوو گريين نافيين (قوتابيان، ئاشنايى و ژيلايى) د رستين(1،2)يدا، ژلايى سينتاكسيقه نه نافورين (خوه، هه فدوو) ئه ركين بهركارى و بو فهگه ري ن (قوتابيان، ئاشنا و ژيلايى) ئه ركين بكه رى دببنت، كه واته بكه ر و بهركار هه ر دوو هه مان كه سه (كه سن).

بو پتر دياركرنا په يوه ندييا سينتاكسى و واتايى بو شروقه كرن نه نافورى نه م دى ئامازه بى ب بنه ماى (A) نه فى تيورى و تيگه هين ب نه و يقه گردياى، ده ين:

1.1.2. بو فهگه ر (antecedent): نه هه تيگه هه د تيورا بهسنيدا دياردكته، كو نه نافور ب گرييه كادى يا نافييه گرديايه و ژلايى كه س و ژماره يى و نقشيفه لگه ل ريكدكته، كه واته مارجى هاوتابوونى و (Matching Condition) په يره و دكه ن (Radford 1988) و ئامازه يا خوه ژى وه ردگرت، په يوه ندييه كا بخورت ب ريكا نه فى مارجى دناقبه را هه ر دوو گرييان (نه نافور، بو فهگه ر) دا په يدا دبته و دقيت نه نافور لگه ل نيزيكترين بو فهگه رى خوه كول جهى بكه رى ده يت، هه فتا مازه بت:

3- نه سرینی خوه بریندارکر.

د نموونا (3) یدا گرییا نافییا ئە نافۆری (خوه) ژلایب کەس و ژماره یی و نقشیفه ب بۆقه گەری خوه فه (نه سرینی) فه گریدا یه ی ریکه فتنا واتایی دناقه را واندا هه یه. چونکی گرییا ئە نافۆری (خوه) ئاماژه یا خوه ژ بۆقه گەری (نه سرینی) وه درگرت و لگه ل هه قئاماژه دبن. جهی هاتنا بۆقه گەری د رستیدا کارتیکرنی لسەر ریزمانیویون و نه ریزمانیویونا رستان دکەت، بۆ نموونه رستا (3) یی رسته یه کە ریزمانییه، چونکی بۆقه گەری ئەوی د رستیدا ل پیشییا ئە نافۆری کەفتییه و دشیت ئاماژه یا خوه ژ و درگرت وهروه ها مه رجی هاوتابوونی ژی بجههینایه.

4- *خوه نه سرینی بریندارکر.

رستا (4) ی رسته کە نه ریزمانییه، چونکی دفتت بۆقه گەری (نه سرینی) ل پیشییا ئە نافۆری (خوه) بهیت، له ورا نه شیت ئاماژه یا خوه ژ و درگرت و مه رجی هاوتابوونی ژی بجهه هاتییه. ئە گەر د رستیدا بۆقه گەری نه هیت، دیسان رسته کە نه ریزمانی به ره مه هیت، چونکی گرییا نافی (ئە نافۆر) ب شیوه یه کی ئیکسەر نه شیت فه گەری بۆ گرییه کی بکەت، ئە گەر د رستیدا نه هاتیت (کوک و نیوسان 255:1389):

5- *خوه بریندارکر.

د رستا (5) یدا نه هاتنا بۆقه گەری د رستیدا مه رجی هاوتابوونی و وه رنه گرتنا ئاماژه یی بجهه هینایه، ژبه ره ئه فی چه ندی رسته کە نه ریزمانی به ره مه هاتییه.

2.1.2. کاتیگورییا دهسته ه لاتدار Governing

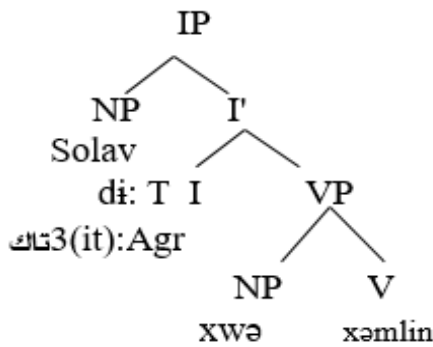
(Category): ئیک ژ مه رجین گرنک د تیۆرا به ستنیدا مژارا کاتیگورییا دهسته ه لاتداره و د بنه مایی (B,A) یی ئە فی تیۆریدا دا کوکی لسەر ئە فی مه رجی ژبو ژه هه قجودا کرنا ئە نافۆر و جهنفاقان هاتییه کرن، چۆمسی ب ئە فی شیوه یی دده ته دیارکرن: (B) کاتیگورییا دهسته ه لاتداره بۆ (A) ئە گەر ب تنی ئە گەر (B) بچووکترین کاتیگوری بت، کو (A) و دهسته ه لاتداری (A) و بکەری ئەوی ب خوه فه بگرت (Chomsky 1986a:169).

ئە فی مه رجی په یوه ندی ب تیۆرا دهسته ه لاتیفه (Government) هه یه، کو ئەوی په یوه ندییا دناقه را دهسته ه لاتداری و دهسته ه لاتکریدا هه یه، خویادکەت و په یوه ندییه کە ئە بسترکییه چۆمسی پیناسا دهسته ه لاتی ب زالبوون (Domantion) و وه چه ئاراسته کرنی (C-command) فه گریده ده (Chomsky 1986 b: 92).

ئە و په یوه ندییا ستونی یا د ناقه را کە رستین رستیدا د هیلکارییا دارئاساییدا دیار دبت، دبیزنی زالبوون (حاتم و لیا محمد 50:2006) لگۆر زالبوونی نو ده ک زالبوونی لسەر هه ر دوو نودین ئیکسەر دبندا دهین، دکەت:

6- سۆلاڤ خوه دخه ملینت.

7-

تیگه هی زالبوون و وه چه ئاراسته کرنی د نموونا (7) یدا ب ئە فی ره نگییه، هه ردوو نو د (NP, I') زالبوونی لسەر هه قودو ناکن، به لکو وه چه ئاراسته کرنی له قودو دکەن و نو دا (IP) ئیکسەر زالبوونی لسەر ئە وان دکەت و چۆمسی خویادکەت، کو سه ره یه ک وه چه ئاراسته کرنا مه زن (M-Command) لسەر هه ر پیکهینێه کی دناڤ مه و دا یا زالبوونا خوه دا دکەت و ئەوی مه و دا یی ب پرۆژه سازدانا مه زن (Maximal Projection) نافدکەت (Chomsky 1986b: 88).

بنه مایی وه چه ئاراسته کرنا مه زن د دیارکرن په یوه ندییا دناقه را بۆقه گەری و ئە نافۆریدا رۆله کی گرنک هه یه، لدویف تیگه هی ئە فی وه چه ئاراسته کرنی، گرییا (IP) پرۆژه سازدانا مه زنه و سه ره یی ئەوی (A) یه و وه چه ئاراسته کرنا مه زن لسەر هه ر پیکهینێه کی دناڤ رستیدا (IP) دکەت، گرییا نافییا بکەری ژ و وه چه ئاراسته کرنا مه زن لسه ره ر گرییه کە دناڤ (IP) دا دکەت (کوک و نیوسان 237:1389)، ب ئە فی ئاوی د نموونا (7) یدا سه ره یی گرییا (IP) وه چه ئاراسته کرنا مه زن لسەر هه ر گرییه کی (پیکهینێه ئەوی) دناڤ مه و دا یا خوه دا دکەت وه کو بکەری (سولاڤ) و به رکاری (خوه) و کاری (دخه ملینت)، چونکی (A) سه ره یی مه زنتین پرۆژییه، ئە و ژ گرییا (IP) یه،

شروڤه کرنا رستا (7) ی دی لدویف تیگه هی کاتیگورییا دهسته ه لاتدار ب فی ئاوی بت، رسته (IP) بچووکترین کاتیگورییا دهسته ه لاتداره، کو ئە نافۆر (خوه) و دهسته ه لاتداری ئە نافۆری (دخه ملینت) و بکەری ئەوی (سولاڤ) ب خوه فه دگرت.

دفتت بۆقه گەری وه چه ئاراسته کرنی لسەر ئە نافۆری بکەت، ئە گەر ئە ف بنه مایه بجهه هیت دبه رسته کە نه ریزمانی (سید علی میرعیما دی 132:1381)، ئە گەر ئە نافۆر ل دهسته ییکا رستی بهیت وه کو رستا (4) ی، کو بۆقه گەری (نه سرینی) نه شیت وه چه ئاراسته کرنا مه زن لسەر ئە نافۆری (خوه) بکەت، یان ئە گەر بۆقه گەری د رستیدا

ئامازه و فه‌گه‌ره‌کی ژه‌فدوو جودا هه‌نه و پیدئی ب کریارا به‌ستنی دناقبه‌را ئه‌واندا نینه.

2.2. گرییا ناڤییا جهناڤی:

ئه‌ف جورئ گریئ لدویف بنه‌مایئ (B) یئ تیؤرا به‌ستنی کار دکه‌ت، هه‌ر دوو ده‌سته‌ییئ جهناڤین سه‌ربخوه (من، ته، ئه‌وی/ئه‌وی، مه، هه‌وه، ئه‌وان) و (ئه‌ز، تو، ئه‌و، ئه‌م، هوین، ئه‌و) د کرمانجییا سه‌ریدا ئه‌فی جورئ گریئ پیکه‌هین و ناهه‌روکه‌کا فه‌ره‌نگی نینه و د رستاندا ئه‌رکی بکری و به‌رکاری لگور هیزا کاری (تیپه‌ر، تیپه‌په‌ر) و تافی کاری (بوری، نهو، ده‌یت) دبیین:

12- ئه‌و هاتن.

بکر

13- مه‌ ئه‌و زفراند.

بکر به‌رکار

14- ئه‌م ئه‌وی دزفرین.

بکر به‌رکار

د ئه‌قان نمونان (12، 13، 14) دا چ ئه‌ف گرییه (جهناڤ) بکر یان به‌رکار بن، ئامازه‌یا خوه ژ چ گریییئ دی وه‌رناگن، که‌واته بو‌فه‌گه‌ر نین و لگه‌ل ناهینه هه‌فنیشانکرن و لگور بنه‌مایئ (B) د کاتیگورییا ده‌سته‌لاتدارییا خوه‌دا ئازادن.

3.2. گرییا ناڤییا ده‌رپرینئ ئامازه‌یی:

هه‌موو ناڤین گشتی و تاییه‌تی ده‌رپرینئ ئامازه‌ینه، ئه‌ف جورئ گریئ ئامازه‌یه‌کا سه‌ربخوه هه‌یه‌که‌ ژ ده‌رفه‌ی زمانیه‌ و لگه‌ل چ گریییئ دی ناهیه‌ته هه‌فنیشانکرن و لگور بنه‌مایئ (C) هه‌رده‌م ئازاده:

15- ئارڤان نفست.

بکر

16- ئارڤانی ئالان ئیشاند.

بکر به‌رکار

د رستین (15، 16) ئیدا ناڤی (ئارڤان، ئالان) ئه‌رکی بکری و به‌رکاری دبیین، د هه‌ردوو رستاندا ئازادن و ئامازه‌یا خوه ژ چ گریییئ دی وه‌رناگن.

3. کارتیکرنا پیکهاتا گرییا به‌رکاری لسه‌ر دروستکرنا رستا

بکر نه‌دیار

ل ئه‌فی به‌ندیدا دی به‌حسا ئه‌وان به‌رکاری کو گریییئ ناڤینه و ئه‌رکی به‌رکاری راسته‌وخو د رستیدا دبیین و لگه‌ل کاری تیپه‌ر (ژلایئ) هه‌بوونیقه به‌ین (دی هین، دی که‌ین، د تیؤرا به‌ستنیئا ئامازه‌ ب سی جورین گریییئ ناڤی هاتینه‌کرن، داکو کارتیکرنا پیکهاتا گرییا به‌رکاری لسه‌ر رستا بکه‌رنه‌دیار ده‌ینه دیارکرن، دی ئه‌وان هه‌ر سی جورین گرییان وه‌کو به‌رکار د ئه‌فی به‌ندیدا وه‌رگرن و ئامازه‌یی ده‌ینه پیکهاتیئ گرییا ناڤییا به‌رکاری و رستا بکه‌رنه‌دیار.

نه‌هیت وه‌کو رستا (5) ی چ گریئ نینه، کو وه‌چه‌ئاراسته‌کرنا مه‌زن ل ئه‌نافؤری د رستیدا بکه‌ت و د هه‌ر دوو ره‌وشاندا رسته نه‌ریمانیه.

3.1.2. تیگه‌هی هه‌فنیشانکرنی (co-indexing):

هه‌فنیشانکرن ئه‌وی لایه‌نی په‌یوه‌ندیئ دیارکته‌ت، کو ئه‌نافؤر ب بو‌فه‌گه‌ر خوه‌فه‌ بنده، هه‌ر ژبه‌ر ئه‌فی چه‌ندی ئه‌نافؤر و بو‌فه‌گه‌ر ب نشان (i, a) ده‌ینه هه‌فنیشانکرنی (Crystal 2003:81) و ئه‌گه‌ر ب نیشانین ژه‌فجودا (j, a) به‌ینه نیشانکرنی، هه‌ر دوو گریییئ ناڤی د رستیدا ئامازه و بو‌فه‌گه‌ره‌کا جودا هه‌نه. ئه‌ف نیشانه د روویئ سه‌رفه یئ رستیدا لسه‌ر گریییئ ناڤی ده‌ینه سه‌پاندن، باراپتر ئه‌وی چه‌ندی خویادکه‌ن، کا بو‌فه‌گه‌ر و ئه‌نافؤر هه‌فئامازه‌نه و فه‌گه‌ره‌کا هه‌فیشک هه‌یه یان نه؟ چونکی ریزمانیویون و نه‌ریمانیویونا رستان لدویف ئه‌قان نیشانان ده‌یت (کوک و نیوسان 257:1389)، وه‌کو نمونین لژیری:

8- لافینی و دافینی: هه‌فدوو نیاسی.

9- *لافینی و دافینی: هه‌فدوو نیاسی.

10- لافینی: دافین نیاسی.

11- *لافینی: دافین نیاسی.

رافه‌کرن و شرؤفه‌کرنا ریزمانیویون و نه‌ریمانیویونا رستین (8، 9، 10، 11) ئیدا لسه‌ر بنه‌مایئ ئه‌وی په‌یوه‌ندییا کو چۆمسی دناقبه‌را هه‌فنیشانکرن و وه‌چه‌ئاراسته‌کرن و کاتیگورییا ده‌سته‌لاتداریا بو تیؤرا به‌ستنی ده‌ستنیشانکرنه، دی خویاکه‌ین: (A) (B) ب خوه‌فه‌ دگرت:

1- (A) وه‌چه‌ئاراسته‌کرنی لسه‌ر (B) بکه‌ت.

2- (A) و (B) هه‌فنیشان بن.

3- ژبلی ئه‌فی چه‌ندی (B) ئازاده (Chomsky 1986a:166-172).

رستا (8) ی ریزمانیه، چونکی بو‌فه‌گه‌ر (لافینی و دافینی) ئه‌نافؤری (هه‌فدوو) ب خوه‌فه‌ دگرت و بو‌فه‌گه‌ر وه‌چه‌ئاراسته‌کرنی لسه‌ر ئه‌نافؤرا خوه دکته هه‌ر دوو ب ئیک نیشانه د کاتیگورییا ده‌سته‌لاتداریا خوه‌دا هه‌فنیشانن، به‌لی د رستا (9) ئیدا بو‌فه‌گه‌ر و ئه‌نافؤر ب دوو نیشانین جودا هاتینه نیشانکرن، له‌ورا رسته‌کا نه‌ریمانی به‌ره‌مه‌هاتییه، چونکی لگور ئه‌قان نیشانان (j, a) هه‌ردوو گرییان ئامازه و فه‌گه‌ره‌کا جودا هه‌نه، هه‌رچه‌نده ئه‌نافؤر و بو‌فه‌گه‌ر د رستیدا هه‌نه و (لافین و دافین) وه‌چه‌ئاراسته‌کرنی لسه‌ر ئه‌نافؤرا خوه (هه‌فدوو) دکته و خالا (1) بجههاتییه، به‌لی خالا (2) بجههاتییه (هه‌فنیشان)، له‌ورا رسته‌کا نه‌ریمانی به‌ره‌مه‌هیت. هه‌ر دوو گریییئ ناڤی (لافین، دافین) د رستا (10) ئیدا نیشانین جودا هه‌نه و چ په‌یوه‌ندییا به‌ستنی دناقبه‌را ئه‌واندا نینه و ئازادن، له‌ورا رسته‌کا ریزمانیه، به‌لی هه‌فنیشانکرن هه‌ر دوو گرییان ب ئیک نیشانه د رستا (11) ئیدا دبه‌ته ئه‌گه‌ری رسته‌کا نه‌ریمانی، چونکی ئه‌وان ناڤان

1.3. بهرکار:

بهرکار گریه کا نافییه، ئیک ژ پیکهینن سهره کیی رستییه و لگه ل کارئ تیپر دهیت، (نارگیومینتا نافخوییه، چونکی ژلایئ سینتاکسیفه ههردهم دبه تهواوکه ری کارئ و ئه هه دوو پیکهینن (NP,V) د پیکهاتا دارناساییدا په یوه ندیا خوشکینیی نافه بره ئه وانداهیه و دکه فنه لهن دسته لاتا گریئا کاریدا (VP) و ئه ف گرییه دبه دهیکا ئه وان) (کوک و نیوسان 1389 : 136-137)، هه بوونا ئه فی پیکهینن د ئه وان رستیین کو کارین ئه وان ژئ دشیاندانه رستیین بکه رنه دیار دروستبکه ن، دبه ئه گه ری هیندی کو ئه م بشیین رستا بکه رنه دیار ژ رستا بکه رنیار دروستبکه یین و بهرکار ژئ روله کی سهره کی و کارا د ئه فی پروسیدا دبینت و رولئ خوهیی سینتاکسی (ژ بهکاری دبه بکه) دگهورت، له ورا ئه و پیکهینن پشکداریی د پیکهاتا ئه وان گریین نافیدا کو ئه ری بهرکاری دبینن، گریین.

1.1.3. پیکهاتا گریئا بهرکاری: پیکهاتا گریئا بهرکاری بو دستنیشانکرنا په یوه ندیا بهرکاری ب رستا بکه رنه دیارفه، مژاره کا گریه، چونکی پیکهینن پیکهاتا گریین بهرکاری کارتیکرن لسهر ئه فی په یوه ندیی هه یه، ژبه ر ئه فی چهندی دئ ئاماژه یی ب دوو پیکهینن گریئا نافی (سهره، تهواوکه) دهین، ئه نافور و جهناف و دهربرینن ئاماژه یی د پیکهاتا گریین بهرکاریدا هم دبه سهره ، هم دبه تهواوکه ر:

1.1.1.3 سهره: ئه و پیکهینن سهره کی و بخورتییه د گریئا و کهرسته کی دسته لاتداره، د گریئا نافیدا نافه (Barwari 2004:23)، د ئه فان نمونین ژیریدا سهره یی گریین نافه (ئه نافور، جهناف، دهربرینن ئاماژه یی) ن و ژ ئیک پیکهینن پیکهاتینه:

17- مه ئیکو دوو دیت.

بهرکار

18- ئه وی ئه و دیت.

بهرکار

19- ته ئازاد دیت.

بهرکار

2.1.1.3. تهواوکه ر: ئه و پیکهینن گرییه، کو دبه تهواوکه ری سهره یی گری، ئه و پیکهینن کو دشین بینه تهواوکه ری گری ئه فنه: (ناف، جهناف، هه فالناف، نافی کاری) (شلیر نایف ئه مین 2015:32)، ئه گه ر تهواوکه ر د گریئا نافیدا هات، پیدفی ب سهره یی هه یه، که واته ئه و گری ب کیمیفه ژ دوو پیکهینان (سهره، تهواوکه ر) پیکهیت، د ئه فان نمونین ژیریدا (ناف، جهناف، کسه و خوهیی) وه کو تهواوکه ر د گریین نافیدا بکارهاتینه:

20- ئه وی هوزانین جگه رخیونی خواندن .

سهره تهواوکه ر (ناف)

21- نازداریی ناما ئه وان بو سیمایی فریکر.

سهره تهواوکه ر (جهنافی کسه)

22- ماموستایی قوتابیین خوه خه لاتکرن.

سهره تهواوکه ر (جهنافی خوه)

2.1.3. په یوه ندیا پیکهاتا گریئا بهرکاری ب کاتیگورییا دسته لاتدارفه: ئه گه ر بنترین رستیین (17،18،19) بهرکارین ئه وان ژ سهره یی (ئیکو دوو، ئه و، ئازاد) پیکهاتینه و هه ر ئیک ژ ئه وان بنه مایین (C,B,A) یین تیورا به ستنی بجهدهینن.

لقیری پرسپاره کا گریه دئ هیته کرن، ئه ری ئه گه ر (ئه نافور، جهناف، دهربرینن ئاماژه یی) تهواوکه ری گری بن، هه ر وه کو سهره یی گری بنه مایین (C,B,A) یین تیورا به ستنی بجهدهینن؟ بو به رسفدانا ئه فی پرسپاری بنه مایی کاتیگورییا دسته لاتدار دئ که یه پیفه ری ئه فی پرسپاری، چونکی سهره یی ئه فان بهرکارن د رستیین (20،21،22) ئیدا نافه (هوزان، نامه، قوتابی) ن، که واته دهربرینن ئاماژه یه و ههردهم ئازادن، به لی تهواوکه ری ئه وان (جگه رخیونی، ئه وان، خوه) ن، تهواوکه ری گریئا بهرکاری د رستا (20) ئیدا (جگه رخیون) ه و دهربرینا ئاماژه یه و ل هه ر جهه کی بت، ئازاده و هه روه ها د رستا (21) ئیدا تهواوکه ری گریئا بهرکاری (ئه وان) جهنافی کسه یه د کاتیگورییا دسته لاتدارا خوه دا ئازاده، د رستا (22) ئیدا تهواوکه ری گریئا بهرکاری (خوه) جهنافی خوه یه، ئه ری ئه گه ر ئه ف جهنافه تهواوکه ری گری بت، هه ر دئ بته ئه نافور؟ کاتیگورییا دسته لاتدارا ئه وی گریئا نافییه یان رسته یه، بوچی؟ د زمانی کوردیدا د ئه فان جوړین گریاندانا ژبلی دیارکرنا خوه یه تیئ ئه نافوری ژئ دیار دکن (سه باح ره شید قادر، 2009:144).

بو دستنیشانکرنا کاتیگورییا دسته لاتدار دئ بوچوونا (کوپری) وهرگرین، (کو دیر محمد مقدم) نمونا ژیری ژ (کوپری) وهرگرییه و بنه مایی (A) یی تیورا به ستنی ب ئه فی شیوه یی خویادکه ت: (4) Mary_i saw [NP_a picture of herself]

گریئا نافییا [a picture of herself] ئه نافور و کهرسته یی دسته لاتدارئ ئه وی ئامراز په یوه ندیی (of) بخوه فه گرییه، به لی ئه ف گرییه بکه ری ئه نافوری (Mary) بخوه فه ناگرت، ژبه ر ئه فی چهندی گریئا نافی کاتیگورییا دسته لاتدار نینه، به لکو رسته کاتیگورییا دسته لاتداره و ئه ف کاتیگورییه بو فغه گه ری (بکه ری) ئه نافوری بخوه فه دگرت (دیر محمد مقدم، 1379:480-481).

د زمانی کوردی ژیدا ئه گه ر گریئا نافییا (قوتابیین خوه) د رستا (22) ئیدا وه کو کاتیگورییا دسته لاتدار وهرگریین، دقیت ببه بو فغه گه ری ئه وی و لگه ل بهیته هه فنیشانکرن:

23- *ماموستایی قوتابیین: خوه خه لاتکرن.

تهواوکه ری گری (خوه) نه شیت ئاماژه یا خوه ژ سهره یی گری (قوتابی) وهرگرت و ببه بو فغه گه ری ئه وی و مه رجین هاوتابوون و وه چه ئارسته کرن و هه فنیشان لگه ل پیکناهیت، له ورا رسته کا

رستان هه موو ده مان دی شین بینه رستا بکه نه ریدیار؟ ئه ری پیکهاتا گرییا به رکاری تا چ راده یی کارتیکرن لسه ر ئه فی پروسی هه به؟ بو به رسفدانا ئه فان پرسپاران دی هنده ک نمونان وه رگرین، کو هر سی جورین گرییین نافییین تیورا به ستنی وه کو به رکار د رستا بکه ریدیار بکارهاتینه، پاشی دی هه مان رستان که پنه رستین بکه رنه دیار:

1- ئه گه ر پیکهاتا گری ژ پیکهاتینه کی (سه ره) پیکهاتبت:

27- ته په رتوک نیشاندان. رستا بکه ریدیار

به رکار (ناف)

28- په رتوک هاته نیشاندان. رستا بکه رنه دیار

29- ته ئه نیشاندان. رستا بکه ریدیار

به رکار (جهنافی که سی)

30- ئه هاته نیشاندان. رستا بکه رنه دیار

31- ته خوه نیشاندان. رستا بکه ریدیار

به رکار (جهنافی خوه یی)

32- *خوه هاته نیشاندان. رستا بکه رنه دیار

ژ ئه فان نمونین ل سه ری دیار دبت، ئه گه ر پیکهاتا به رکاری ته نها ژ پیکهاتینه سه ره یی پیکهاتبت، ئه وه سه ره یی ناه (په رتوک) بت، وه کو د رستا (27) یدا، ئه ناهه ژی ده رپینا ئاماژیه، لدویف بنه مایی (C) یی تیورا به ستنی ل هر جه کی هه بت، ئازاده، له ورا ئه گه ر بکه رژی بهیته لادان و نه مینت، دشیت جهی خوه یی سینتاکسی بگوهورت و بچته جهی بکه ری و رستا بکه رنه دیار وه کو رستا (28) یی دروستبکه ت، هه روه ها ئه گه ر گرییا نافیا به رکاری ژ سه ره یی (ئو)، کو جهنافی که سییه، پیکهاتبت، وه کو رستا (29) یی، ئه وه گرییا نافیا جهناقییه و لدویف بنه مایی (B) یی ئه فی تیوری جهناف د کاتیگرییا ده سته لاتدارا خوه (رستی) دا ئازاده، ب هه مان شیوه دشیت رستا بکه رنه دیار وه کو رستا (30) یی دروستبکه ت. ئه که ر ده رپینین ئاماژیه یی و جهناف وه کو به رکار د رستین کو کارین وان تیپه رین وه کو (گوهلیبوو، قیا، ...) هاتن نابنه بکه رنه دیار، چونکی ئه وان کاران شبانین دروستکرنا رستا بکه رنه دیار نینن، به لی ئه گه ر گرییا نافیا به رکاری ژ سه ره یی (خوه) پیکهاتبت، وه کو رستا (31) یی، جوری گری دبه گرییا ئه نافوری و لدویف بنه مایی (A)، ئه نافور ب کاتیگرییا ده سته لاتدارا خوه هه بنده، له ورا نه شیت رسته کا بکه رنه دیار وه کو رستا (32) دروستبکه ت، چونکی بکه ری ئه نافوری د رستین بکه رنه دیاردا نامینت و ژلایی سینتاکسیفه ئه نافور (به رکار) نه شیت بچته جهی بکه ری (بو فقه گه ر)، ژبه ر نه مانا مه رجی هاوتابوون و زالبوون و وه چه ئاراسته کرن و کاتیگرییا ده سته لاتدار و هه فنیشانکرنی، هه روه ها ژ لایی واتایفه زی ب نه مانا بو فقه گه ری ئه نافور نه شیت ئاماژیه خوه ژ چ پیکهاتبت دی وه رگرت و لگه ل هه فنا ماژه بت، چونکی بو فقه گه ر و ئه نافور هه مان که سن.

نه ری زمانیه، ئه ف نه ری زمانیبوونا رسته دبه ئه گه ری هندی کو ئه م بیژین کاتیگرییا ده سته لاتدار گرییا نافی نینه، به لکو رسته یه، چونکی جهنافی خوه یی وه کو ته واوکه ری گرییا به رکاری (قوتابییین خوه) بکارهیت و لگه ل بکه ری (ماموستایی) هه فنیشان دبت (ئه میر مستو ئه حمه د، 2009: 87)، که واته ئه نافور د پیکهاتا هه ر گرییه کا نافی چ وه کو پیکهاتینه سه ره یی یان ته واوکه ر بهیته، هه مان سه ره ده رییا ری زمانیه هه یه، ژبه رهنی د هه ردوو ره وشاندا هه ر کاتیگرییا ده سته لاتدار ئه وی رسته یه، چونکی رسته یه، کو بکه ری (بو فقه گه ر) و به رکاری (ئه نافوری) ب خوه هه دگرت.

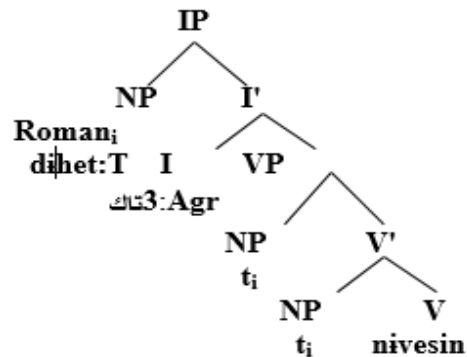
2.3. رستا بکه رنه دیار:

ئه ف جوری رستی ژ رسته کا بکه ریدیار کو بکه ری ئه وی کارا بت و کارلیکری نه بت و کاری ئه وی ژلایی هیزیفه تیپه ر و ژلایی هه بوونیفه بهیته بت (شیانین دروستکرنا رستا بکه رنه دیار هه بت) و به رکار هه بت، دهیته دروستکرن و چه ندین گوهورین بسه ر کاری رستا بکه ریدیار و ئارگیومینتین ئه ویدا دهین، داکو پروسا دروستکرنا بکه رنه دیاری بجههیت، ئه وه چندا کو بو مژا ئه فی فه کولینی گرنکه، کو گرییا نافیا بکه ری رستا بکه ریدیار و هه ر که ره سته یه کی په یوه ندی پیقه هه یه، دی هیته لادان و گرییا نافیا به رکاری رستا بکه ریدیار جهگوهورینی ژ جهی ته واوکه ری گرییا کاری (NP, V) بو جهی بکه ری (NP, I') بو وه رگرتنا دوخی دکه ت (5) وه کو نمونا (26) یی و شوپینیان (t) ول جهی خوه یی جهگوهوری بجههیلیت و ب نیشانا (i) یا هه فنیشانکرنی ئه فان جهان وه کو زنجیره یه کا ئیکگرتی پیکه گرییده ت و ب ئه فی ئاوی بنه مایی پروژه سازدانا به رفره هکری (EPP) (6) بجههیت.

24- فه ژین رومانی نفیست. رستا بکه ریدیار

25- رومان دهیته نفیسین. رستا بکه رنه دیار

26-

هه ر وه کو ئاماژه پنهاتیه کرن، هه بوونا کاری تیپه ر و به رکاری، کو دوو پیکهاتبت سه ره کی و گرنگن بو دروستکرنا رستا بکه رنه دیار، ئه ری هاتنا ئه فان هه ر دوو پیکهاتبت د رستین بکه ریدیاردا، ئه ف جورین

- 2- تنها هه بوونا بهرکاری مه رجی سهره کییی دوستکرنا رستا بکه رنه دیار نینه، به لکو پیکیهینی کو پشکدارییی د پیکهاتا گرییا نافیا بهرکاریدا دکه ت ژی، گرنه.
- 3- نه گهر سهره یان ته واوکه ری گرییا بهرکاری د رستا بکه ریداردا ده رپینین ناماژهی (ناف)، بن، لدویف بنه مایی (C) یی تیورا به ستنی کار دکه ت و دبه ریخوشکه ره ک بۆ دوستکرنا رستا بکه رنه دیار.
- 4- نه گهر سهره یان ته واوکه ری گرییا بهرکاری د رستا بکه ریداردا جهنافی (که سی)، بن، لدویف بنه مایی (B) یی تیورا به ستنی کار دکه ت و دبه ریخوشکه ره ک بۆ دوستکرنا رستا بکه رنه دیار.
- 5- نه گهر سهره یان ته واوکه ری گرییا بهرکاری د رستا بکه ریداردا نه نافۆر (جهنافی خوهیی و هه فی)، بن، لدویف بنه مایی (A) یی تیورا به ستنی کار دکه ت و دبه ریگر بۆ دوستکرنا رستا بکه رنه دیار.

5. په راوین

- 1- مه به ست نه و گرییی نافینه، کو لدویف تیورا واتایی رۆلین نارگیومینتین کاری (کارا، کارلیکری، بابه ت، ...) دینن.
- 2- د تیورا به ستنیدا دوو جوړین به ستنی هه نه، یا ئیکی به ستننا نارگیومینتییه، کو نه نافۆر و شوینپییی نه وان گرییی نارگیومینتییی جهگوهوړین ژ بهر هه نه گهره کا سینتاکسی کرین، ب خوه فه دگرت (Haegmeman 1998: 240)، ، که واته بنه مایی (A) یی نه فی تیوری جهدهینت و جوړی دووی به ستننا نه نارگیومینتییه، نه ف به ستنه تاییه ته ب شوینپییی نه وان که ره ستنین کو جهگوهوړینی مه وادایا رستی ده ریز دکه ن و بنه مایی (C) یی تیورا به ستنی جهدهینت.
- 3- د نه فی فه کۆلینیدا کارین نه وان رستان وه کو نمونه هاتینه وه رگرتن، کو بشین رستین بکه رنه دیار دوستبکه ن، چونکی تیپه ربوونا کاری ژلابی هیزنه و بهیزبوونا نه وی ژلابی هه بووننه ، ئیک ژ هوکارین سهره کییه کو کارتیکرنا خوه لسهر دوستکرنا رستا بکه رنه دیار هه یه، له ورا دی شین بیژین هه موو کارین تیپه ر شیانین دوستکرنا رستا بکه رنه دیار نینن، وه کو کارین (قیار، هه بوو، گوهلیبوو، ...)، هه روه ها جوړی بکه ری رستا بکه ر دیار ژلابی واتایفه ژی کارتیکرنا خوه لسهر نه فی پروسسی هه یه وه کو (نازادی قوتان خوار)، نه ف رسته نابته رستا بکه رنه دیار (قوتان هاته خوارن)، چونکی په یوه ندی ب بکه ریقه هه یه، کو نه ف کاره نه نجامنه دایه، به لکو لبه رکاری که قتی... بۆ پتر پیژانین بنیره: سلیمان ئیسماعیل ره جه ب 2015: 77-79.
- 4- نه ف رسته نه هاتییه ژماره کرن، چونکی ده قاوده ق ژ ژیده ری هاتییه وه رگرتن.
- 5- بۆ پتر پیژانین بنیره: سانیا جه بار عه بوزه ید 2013: 103-106.

- 2- نه گهر پیکهاتا گری ژ دوو پیکهینان (سهره، ته واوکه ر) پیکیهیت:
- 33- نه وی په رتووکا نازادی بر. رستا بکه ر دیار بهرکار (سهره، ته واوکه ر)
- 34- په رتووکا نازادی هاته برن. رستا بکه رنه دیار
- 35- نه وی په رتووکا مه بر. رستا بکه ر دیار بهرکار (سهره، ته واوکه ر)
- 36- په رتووکا مه هاته برن. رستا بکه رنه دیار
- 37- نه وی په رتووکا خوه بر. رستا بکه ر دیار بهرکار (سهره، ته واوکه ر)
- 38- * په رتووکا خوه هاته برن. رستا بکه نه دیار بۆ مه ژ نه فان نمونان (33, 35, 37) خۆیادیت، نه گهر پیکهاتا گرییا بهرکاری د رستا بکه ریداردا ژبلی سهره یی (په رتووک) ژ ته واوکه ری (نازاد، نه وی، خوه) ژ پیکیهیت، ده می هه مان رستان دکه یه رستا بکه رنه دیار، هه ر دوو رسته (34, 36) دبه رستین بکه رنه دیار، چونکی پیکیهینی ته واوکه ری د گرییا بهرکاریدا رستا (33) دا لدویف بنه مایی (C) و پیکیهینی ته واوکه ری د گرییا بهرکاریدا رستا (35) یدا لدویف بنه مایی (B) یی تیورا به ستنی هه ر وه کو سهره یین گری کار دکه ن، له ورا دشین رستین بکه رنه دیار دوستبکه ن، به لی نه گهر نه نافۆر ببه ته ته واوکه ری گرییا نافیا بهرکاری د رستا بکه ریداردا، وه کو رستا (37) ی، لدویف بنه مایی (A)، نه نافۆر ب کاتیگورییا ده سته لاتدارا خوه فه بنده، له ورا نه شیت رسته کا بکه رنه دیار وه کو رستا (38) دوستبکه ت، چونکی بکه ری نه نافۆری د رستین بکه رنه دیاردا نامینت و ژلابی سینتاکسیفه نه نافۆر (بهرکار ب هه موو پیکهاتا خوه فه (سهره، ته واوکه ر)) نه شیت بجه جهی بکه ری (بۆفه گهر)، ژبه ر نه مانا مه رجی هاوتابوون و زالبوون و وه چه ناراسته کرن و کاتیگورییا ده سته لاتدار و هه فنیشانکرنی، هه روه ها ژ لایی واتایفه ژی ب نه مانا بۆفه گهری نه نافۆر نه شیت ناماژه یا خوه ژ چ پیکیهینین دی وه رگرت و لگه ل هه فناماژه بت، چونکی بۆفه گهر و نه نافۆر هه مان که سن ر.
- ژ نه فان نمونان دیار دبت، کو هه موو رستین بکه ریدار نه شین، رستا بکه رنه دیار دوستبکه ن، چونکی کارتیکرنا جوړی پیکیهینی پیکهاتا گرییا بهرکاری لسهر دوستکرنا رستا بکه رنه دیار هه یه.

4. نه نجام

- 1- هه موو رستین بکه ریدارین کو کارین نه وان ژی دشیاندا بن، کو رستین بکه رنه دیار دوستبکه ن، نابنه بکه رنه دیار، چونکی بهرکاری و جوړی پیکهاتا گرییا نافیا بهرکاری ژی کارتیکرنا خوه لسهر درستکرنا رستا بکه رنه دیار هه یه.

سید علی میر عیمادی (1376)، نحو زبان فارسی (برپایه نظریه حاکمیت و مرجع گزینی)، سازمان مگالعه و تدوین کتب علوم انسان دانشگاهها (سمت) ، چاپ پنجم ، تهران.

2.6. ب زمانی ئینگلیزی:

Barwari, M.S. (2004), Topics in government and binding theory, with reference to English and Northern Kurdish, Unpublished doctoral dissertation, University of Salahaddin .

Chomsky, N. (1981). *Lectures on Government and Binding*, Dordrecht: Foris.

Chomsky, N (1986a). *Knowledge of Language: Its Nature, Origin, and Use*. New York: Praeger.

Chomsky, N (1986b). *Barriers*. Cambridge, Mass: MIT Press.

Chomsky, N (1995). *The Minimalist Program*. Cambridge, Mass: MIT press.

Crystal, D. (2003), *A dictionary of Linguistics and phonetics*, 5th ed., Black well Publishing.

Radford, Andrew (1988). *Transformational Grammar: a first course*. Cambridge: Cambridge University Press.

Radford, Andrew (2006). *English Syntax An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

Trask, R. L (1993), *A dictionary of grammatical terms in Linguistics*, London: Routledge.

6- ئە ڤ بنه مایه ئاماژه یی ب هندی ددهت، کو هه رسته یه کی دقیت بکه رهک ههت (Radford , 2006:64).

6. ژیدەر

1.6. ب زمانی کوردی:

ئه میر مستو محمه د (2009)، جیناوه کرمانجی ژووودا (له روانگی تیوری دهسلات و بهستنه و هدا)، نامه ی ماجستیر، کۆلیژی زمان، زانکۆی سهلاحه ددین.

سانیا جبار عه بوزهید (2013)، جهگورینا که رستان درستیدا (گۆفه را به هیدینی)، نامه ی دکتورا، فاکه لتی ئاداب، زانکۆی سوۆان.

سلیمان ئیسماعیل ره جبه (2015)، به راورد کرنا کاری بکه رنه دیار د نافه را زمانی کوردی و فارسیدا، ناما دکتورایی، کۆلیژا زانستین مرقّایه تی، زانکۆیا دهوکی.

سه باح ره شید قادر (2009)، هندی لایه نی پزیمانی دهسلات و بهستنه وه له زمانی کوردیدا، چاپخانه ی حاجی هاشم، له به لاوکروه کانی ئه کادیمیای کوردی، هه ولیر.

شلیر نایف ئه مین (2015)، فریزین ئه رکی د دیالیکتا سه ریدا (گۆفه را به هیدینی)، ناما دکتورایی، کۆلیژا زانستین مرقّایه تی، زانکۆیا دهوک.

عه بدولجه بار مسته فا مه عرف (2009)، دروسته ی پسته ی ئالۆز له زمانی کوردیدا، نامه ی دکتورا، کۆلیژی زمان، زانکۆی سلیمان.

ب زمانی فارسی:

وی جی کوک و مارک نیوسان (1389)، دستور زبان جهانی جامسکی ، مترجم : ابراهیم، چنگی، و ایرش سوم، چاپ چهاردهم ، چاپخانه نقره خام ، انتشارات رهنما ، تهران.

محمد دبیر مقدم (1383)، زیانشناسی نظری پیدایش و تکوین دستور زایش ، ویراست دوم ، چاپ اول ، سازمان مگالعه و تدوین کتب علوم انسان دانشگاهها (سمت) ، تهران.

تأثير البنية العبارة المفعول به على الجملة المبني للمجهول

الملخص:

يحاول هذا البحث تقديم تفسيرٍ وتحليلٍ جديدين للجملة التي فاعلها مبني للمجهول في اللغة الكوردية، حيث أن العامل الاساسي لتركيب مبدل هژم الجمل ليست فقط الفعل المتعدى و المفعول به، بل إن مكونات التكوين يرى أن العبارات التي يحملها عمل المفعول به لها اهمية كبيره و يكون تأثيره على تكوين الجملة التي فاعلها مبني للمجهول تأثيراً مباشراً. حيث أن بعض العبارات سواء كانت مجردة أم مزيدة بإحدى اللواحق يشكلان مانعاً لتركيب الجملة التي فاعلها مبني للمجهول. أن نظريه الريبگ يبين پلاپ أسس و چمن هژم الّسس الپلاپ هناك پلاپ أنواع من العبارات الاسمية: وهي (المرجعية، الجمائر، العبارات الاشاريه) و هژم الّنواع الپلاپ من العبارات الاسمية قد تم استعمالها في هژم البحث بوصفها مفاعيل في الجمل المبني للمعلوم و عند تركيب تلك الجملة ولكن بصيغه المبني للمجهول تبين أنه لايمكن حذف الفاعل و بناو الفعل للمجهول و ذلك يرجع إلى اختلاف نوعيه العبارة.

الكلمات الدالة: نظريه الريبگ، المفعول به، المبني للمجهول،المرجعية، مقوله الحاكم.

Structural Effect of Object Phrase on Passive Voice Sentence

Abstract:

This study is an attempt to give a new analysis and structure for making a Passive Voice sentence in Kurdish language which is not only the existence of transitive verbs and object is important for making these types of sentences, but the constituents structure of that phrases which are ruled as an object are also important, and the impact of the that constituents is directly clear on the process of making a passive voice sentence, because , there are several constituent whether are head or complement will be obstacles for making a passive voice sentence. Binding theory consists of three principles, accordingly, three types of Nauon phrases; anaphor, pronominal, and referential expression are displayed. In this study, the three Nauon phrases are used as an object in a passive voice sentence, and they are used as samples during making passive voice sentences from active ones. It is to be concluded that all active voice cannot be passive voice sentences; consequently, the types of phrases are the reasons behind it.

Keywords: Binding Theory, Object, Passive voice, Anaphor, Governor Category.